

Välfärdspolitik i världsformat

Förenta staterna har aldrig förr, icke ens under det andra världskriget, haft en sådan central ställning som nu. Dess makt ter sig, särskilt med hänsyn till innehavet av atombomben, obegränsad, och om dess härskare vore tyranner av tysk eller rysk typ i stället för liberala och humanitära demokrater, skulle världsdelarna snart förvandlas till amerikanska kolonier. Den produktion som bedrivs av 150 miljoner amerikaner motsvarar, vad industrin angår, en fjärdedel eller en femtedel av hela världsproduktionen; ett par procent av den räcker för att ge balans åt det förhärjade Västeuropas ekonomi.

Denna kraftutveckling äger rum under i stort sett lyckliga politiska och sociala förhållanden. Den teckning av kapitalismens ohyggliga konsekvenser som gavs av Marx passar i våra dagar in på det socialistiska Ryssland, icke på den relativa ekonomiska frihetens Amerika. Det är i Ryssland som man möter ett system av härskare och behärskade, elände för den stora massan och väldiga inkomster för ett fåtal, sträng arbetsdisciplin, lång arbetstid och slavarbete för miljoner. I USA svarar mot rikedom hos ett fåtal ett anständigt välstånd för det stora flertalet, en kort arbetstid ger en högre lön än i något annat land, en känsla av social jämlikhet och av möjlighet till avancemang för alla begränsar de ekonomiska skillnadernas betydelse, den politiska frihetens grundsatsar erkännes av alla. I det land där enligt marxismens förutsägelser arbetarna skulle leva i nöd och förtryck med socialismen som framtidsmål godtar arbetarna det bestående samhället, och det finns praktiskt taget inga socialister.

Det är mot denna bakgrund som Trumans tal avtecknar sig — hållet i den speciellt amerikanska miljö som i en fri

och mänsklig helhet förenar religiöst allvar och politisk förkunnelse med feststämning, upptåg och barnsliga lustigheter. I detta tal framträder USA kanske tydligare än någonsin förr som den demokratiska världens ledare — icke som en makt-havare gentemot underlägsna, utan som den förste bland jämlikar. Då Truman yttrade att "jordens folk i denna orons tid mer än någonsin förr hoppas på god vilja, kraft och klokt ledarskap från Förenta staternas sida" kan ingen betvivla att det är ansvars-känslan, icke maktlystnaden, som talar.

Den välfärdspolitik för hela världen som Truman proklamerar innefattar först och främst ett fullföljande av den utrikeskurs som gör USA till garant för de demokratiska staternas självständighet. Det gäller att inom Förenta nationernas ram sluta överenskommelser om försvar mot angrepp och att ge "militära råd och militär utrustning till fria nationer som samarbetar med oss för att upprätthålla fred och säkerhet". "Om vi i förväg kan göra det tillräckligt klart att varje väpnat anfall som hotar vår nationella säkerhet kommer att mötas med överväldigande kraft, kanske något väpnat anfall aldrig inträffar." Om USA:s politik blir stabil, om allt flera folk får klart för sig vilka företräden demokratin äger, kommer även dagens motståndare "att frångå sina vanföreställningar och förena sig med världens fria nationer till rättvist avgörande av mellanfolkliga tvister".

Till en utrikespolitik som tryggar freden och friheten fogas arbete för mänsklighetens materiella utveckling. Marshallplanen skall fullföljas, yttrade presidenten, och den måste utbyggas genom borttagande av restriktioner för den internationella handeln. Vid sidan av denna hjälp åt Västeuropa ställde emellertid Truman planer på understöd åt världen i övrigt — och detta utgör den märkligaste nyheten i hans program. Franklin Roosevelt förklarade 1936 att en tredjedel

av Förenta staternas folk levde på en alltför låg levnadsstandard; Truman förklarar 1949 att "mer än halva befolkningen i världen lever under villkor som står eländet nära. Deras föda är otillräcklig. De är offer för sjukdomar. Deras ekonomiska liv är outvecklat och stillastående. Deras fattigdom är ett hinder för dem själva och ett hot både för dem och för mera välmående områden." För första gången i historien finns möjlighet att lindra dessa lidanden, och USA, som representerar det högsta tekniska framsteget, är skyldigt att gå i spetsen. Genom att ge kunskaper och materiell hjälp skall det amerikanska folket i fri samverkan med de sämre ställda nationerna befördra produktionen. Här skymtar en ny Marshallplan av världsformat.

Att Trumans stora planer motiveras av en kristet färgad idealism är uppenbart. Lika uppenbart är att kommunistfaran stimulerar både presidenten och det amerikanska folket. Den amerikanska livsstilen blir ett medvetet värde genom de risker den ryska aggressionen medför, och liberalismen eggas till ansträngningar som aldrig förr. Denna blandning av motiv kommer klart till synes i invigningstalet. Truman gav en kort och innehållsrik framställning av den amerikanska tron på likhet inför lagen, lika möjligheter för alla, tankefrihet och människovärde. Han betecknade kommunismen som en "falsk åskådning" och angrep dess tvångs- och våldsideoi. Och i några satser i slutet av sitt tal, som inte återgivits i de svenska referaten, förklarade han att USA:s strävanden hade många hjälpare i andra länder: "Vi stödes av alla dem som önskar leva i frihet från fruktan — även av dem som i dag lever i fruktan för sina egna styrelser. Vi stödes av alla dem som längtar efter ekonomisk säkerhet — efter den säkerhet och det välstånd som människor i fria samhällen kan glädja sig åt. Vi stödes av alla dem som önskar yttrandefrihet, religionsfrihet och frihet att leva sitt eget liv för ett nyttigt ändamål. Våra allierade är de miljoner som hungrar och törstar efter rättfärdighet."